

Samenvatting

Het college van burgemeester en wethouders vraagt de gemeenteraad om het beleidskader "Sociale Basis, samen leven in Maastricht" en de beleidsagenda: "Sociale Basis 2025-2026" vast te stellen. Het beleidskader beschrijft op welke wijze we de komende jaren willen werken aan vitale en saamhorige gemeenschappen en de (veranderende) rol die de gemeente daarin vervult. De beleidsagenda beschrijft wat in 2025-2026 op de verschillende deelambities wordt gedaan. Met dit kader zetten we een eerste stap om beter te kunnen sturen op en meer samenhang aan te brengen tussen verschillende (beleids) onderdelen die in de leefwereld nauw met elkaar zijn verbonden. Daarbij hoort ook een gebiedsgericht participatieproces. Het college van burgemeester en wethouders stelt daarom de participatienotitie: "Beleidskader Sociale Basis" vast.

1. Beslispunten

1. het raadsvoorstel aan de raad voor te leggen met de volgende beslispunten:
 - a. Het beleidskader: "Sociale Basis, Samen leven in Maastricht" vast te stellen;
 - b. Het beleidskader: "Versterken sociale, maatschappelijke basis door vrijwillige inzet 2021-2024, (2020-23709) in te trekken;
 - c. De beleidsnotitie: "Algemene voorzieningen Maastricht 2020" (157-2019) in te trekken;
2. De beleidsagenda: "Sociale Basis, 2025-2026" vast te stellen (onder voorbehoud van vaststellen van het beleidskader: "Sociale Basis" door de raad) en ter informatie aan de raad mee te sturen met het beleidskader: "Sociale Basis";
3. De participatienotitie "Beleidskader Sociale Basis" vast te stellen (onder voorbehoud van vaststellen van het beleidskader: "Sociale Basis" door de raad)

Besluit Burgemeester en wethouders d.d. 19 maart 2025:

Conform.

2. Aanleiding

Zowel landelijk als lokaal wordt het belang van de sociale basis al langere tijd onderkend. Het begrip sociale basis is breed. Met dit beleidskader geven we richting aan dit begrip zodat we beter en integraler kunnen sturen. In het kader van het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) wordt van de gemeente een integrale visie op de sociale basis verwacht. We voldoen met dit beleidskader aan deze verwachting. We maken duidelijk wat de rol van de gemeente is en aan welke thema's we extra aandacht willen besteden. De beleidsagenda beschrijft op hoofdlijnen wat we in 2025 en 2026 willen bereiken en de participatienotitie gaat nader in op het gebiedsgerichte participatieproces.

De raad is kaderstellend, daarmee ligt de bevoegdheid voor het vast stellen van dit beleidskader bij de raad. Het vaststellen van de beleidsagenda is de bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. Dit geldt tevens voor de participatienotitie omdat het hier gaat om de uitwerking van een actie uit het plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord. De participatienotitie wordt met de beleidsagenda en de gebiedsgerichte uitwerking ter informatie aan de raad meegestuurd.

3. Beoogd effect

Het uiteindelijke effect dat we willen bereiken met dit kader is gericht op vitale en saamhorige gemeenschappen in Maastricht, waarbij in al onze wijken sprake is van het behoud van of het realiseren van een sterke sociale basisinfrastructuur. We beschrijven het begrip 'sociale basis en sociale basisinfrastructuur' en geven aan hoe we de sociale basis(infrastructuur) verder per deelambitie willen versterken.

Per deelambitie is de outcome geformuleerd die in samenhang bijdragen aan de hoofdambitie.

- Inwoners zijn in staat initiatieven op te zetten. Ze zetten zich in voor anderen zodat zij mee kunnen doen en zelfredzaam zijn;
- Inwoners kunnen anderen op een ongedwongen manier ontmoeten in de buurt en stad
- Inwoners kunnen op een gezonde en evenwichtige manier voor hun naaste en voor zichzelf blijven zorgen. En/of zetten zich in als vrijwilliger, buddy of maatje;
- Inwoners vinden gemakkelijk de weg naar voorzieningen en diensten in de nabije omgeving;
- Inwoners kunnen terugvallen op vrij toegankelijke voorzieningen o.g.v armoede, dagbesteding, gezondheid, ondersteuning in en om school;
- Inwoners kunnen cultuur maken en meemaken;
- Inwoners kunnen een leven lang sporten en bewegen;
- Inwoners ervaren een omgeving die uitnodigt tot ontmoeten en bewegen.

4. Argumenten

1.1 *Vitale en saamhorige gemeenschappen als bijdrage aan gezondheid en geluk*

Met dit beleidskader zetten we in op “vitale en saamhorige gemeenschappen”. Je verbonden voelen is van groot belang voor een veerkrachtig en sociaal leven. We zetten in op duurzame netwerken en ons sociaal kapitaal. Een langlopend en vooraanstaande studie toont aan dat verbondenheid – met familie, vrienden maar ook onze burens en andere leden van de gemeenschap – belangrijker voor onze gezondheid is dan factoren zoals voeding en beweging¹. Sociaal contact is inherent verweven met onze gezondheid en ons welzijn, als manier om eenzaamheid te voorkomen en je gezien en gehoord te voelen.

1.2 *Uitvoering geven aan het speerpunt uit het Gezond Actief Leven Akkoord en andere beleidsdoelen van het rijk*

Het versterken van de sociale basis is een belangrijk speerpunt binnen het Gezond Actief Leven Akkoord. Van gemeenten wordt verwacht dat zij een visie op het versterken van de sociale basis ontwikkelen. Daarnaast wordt het versterken van de sociale basis ook op andere beleidsterreinen als een belangrijke ontwikkeling gezien. Onder andere in het kader van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015), de hervormingsagenda Jeugd en het beleidsplan: “de Participatiewet in Balans”.

1.3 *Uitvoering geven aan het Coalitieakkoord en ingezet sociaal beleid*

Met het beleidskader geven we uitvoering aan het Coalitieakkoord: “Maastricht, stad in verbondenheid” waar verbondenheid het centrale thema is en als ambitie is verwoord te komen tot vrij toegankelijke, laagdrempelige, wijkgerichte voorzieningen, die een sociale basis voor ontmoeting en ontwikkeling vormen.

Het voorstel past in de Maastrichtse aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord, de Sociale Visie en de beleids en uitvoeringsplannen Wmo en Jeugd. Een sterke sociale basis en verbindingen tussen inwoners onderling zijn belangrijke randvoorwaarden voor het realiseren van de transformatieopgave in het sociaal domein om te komen tot een toekomstbestendig zorgstelsel. Belangrijke deelambities van de sociale basis zoals ontmoeten en de fysieke leefomgeving vormen een belangrijk onderdeel van de Omgevingsvisie. Inwoners maken immers geen onderscheid tussen de fysieke en sociale invalshoek.

¹ Waldinger en Schulz (2022). *The Good Life: Lessons from the World's Longest Scientific Study of Happiness*. Andere studies die de invloed van sociaal kapitaal op de gezondheid aantonen zijn bijvoorbeeld: K. Killam (2024). *The Art and Science of Connection* (2024) en S. Brinkhues (2018). *Social networks in relation to infectious diseases and type 2 diabetes*.

1.4 Eenvoud, samenhang en continuïteit

De sociale basis is een breed begrip. Met dit beleidskader geven we aan wat we hieronder verstaan en wat de rol van de gemeente is. Het kader brengt onderdelen meer in samenhang die in de leefwereld nauw met elkaar verbonden zijn en brengt focus aan op de ambities die we de komende jaren willen bereiken. We hebben gebruik gemaakt van informatie die onze stakeholders op de deelambities hebben gemaakt. Zoals bijvoorbeeld: de informatie die inwoners ons hebben meegegeven over ontmoeten tijdens de stadsdeelbezoeken. Knelpunten die vrijwilligersorganisaties hebben gemeld en waarvan een gedeelte al is verwerkt in de Tijdelijke subsidieregeling 'Versterken sociale en maatschappelijke basis door vrijwillige inzet. Knelpunten bij de besturen van gemeenschapshuizen. Begrippen als: eenvoud, samenhang en continuïteit zijn onderwerpen die regelmatig door de stakeholders worden genoemd en die zijn meegenomen in dit kader

1.5 Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Door gebiedsgericht te kijken naar de sociale basisinfrastructuur kan in één wijk nadrukkelijker worden gekeken naar het ondersteunen van buurtgerichte initiatieven voor inwoners in kwetsbare posities, het faciliteren van ontmoetingsplekken, inzet van professionals in de sociale basis of het stimuleren van vrijwilligerswerk. In een andere wijk kan vooral worden ingezet op jeugd en jongerenwerk.

1.6 Verandertheorie

Alle deelambities tezamen dragen bij aan de hoofdambitie: vitale en saamhorige gemeenschappen. Per deelambitie is de outcome beschreven te verwoorden kan betere monitoring plaatsvinden waardoor ook betere sturing mogelijk is. Daarbij is uitgegaan van de verandertheorie, een methode die ook landelijk door Movisie wordt aangeraden om beter onderbouwd zichtbaar te maken wat iedereen doet als bijdrage aan vitale en saamhorige gemeenschappen

2.1 Het beleidskader: "Sociale Basis" vervangt het beleidskader: "Versterken sociale, maatschappelijke basis door vrijwillige inzet 2021-2024 (2020-23709)

De vrijwillige inzet is als deelambitie opgenomen in beleidskader Sociale Basis, daarmee komt het beleidskader: "Versterken sociale, maatschappelijke basis door vrijwillige inzet 2021-2024 (2020-23709)

3.1 Het beleidskader: "Sociale Basis" vervangt het beleidskader: "Algemene voorzieningen Maastricht 2020" (157-2019)

De algemeen vrij toegankelijke voorzieningen maken in het beleidskader Sociale Basis onderdeel uit van de deelambitie laagdrempelige ondersteuning. Daarmee komt het beleidskader: "Algemene voorzieningen Maastricht 2020" (157-2019) te vervallen.

5. Kanttekeningen of risico's

1.1 Lange termijnonzekerheid en meetbaarheidsrisico

Het versterken van de sociale basis om te komen tot vitale en saamhorige gemeenschappen is een proces van lange adem. De samenleving is sterk geïndividualiseerd, in 2040 vindt de piek van de vergrijzing plaats, het vrijwilligerswerk staat onder druk en er is een tekort aan personeel. Bovendien is de sociale basis niet iets wat de gemeente kan opleggen. De sociale basis ontstaat vanuit de samenleving zelf. De gemeente en professionals kunnen faciliteren en stimuleren. Effecten van de voorgestelde maatregelen worden mogelijk pas op de lange termijn zichtbaar. Dit brengt het risico met zich mee dat het beleid op korte termijn te weinig resultaten oplevert en er mogelijk vroegtijdig wordt bijgestuurd of gestopt. Dit komt de continuïteit niet ten goede.

1.2 Fundamentele veranderingen vragen tijd

De uitvoering van dit beleid vereist een fundamentele verandering in de manier waarop gemeenten, inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partijen samenwerken, sturen en verantwoorden. Het vraagt om een verschuiving van sectoraal werken naar integraal werken, van korte termijnresultaten naar lange termijnimpact van top down naar meer ruimte voor lokale invulling. Professionals en gemeente moeten kunnen meebewegen met vragen uit de samenleving en de door het Rijk beschikbare middelen. Niet altijd is onze regelgeving daar al op aangepast en zijn onze professionals daarin al voldoende toegerust. Daarom leren en ontwikkelen we de komende jaren met en van elkaar.

1.3 Te veel focus van bovenaf

Als sturing te veel van bovenaf wordt ingericht kunnen inwoners, professionals en maatschappelijke partners zich onvoldoende eigenaar voelen van het beleid. Toch zijn er kaders nodig waarbij voldoende ruimte wordt geboden om concrete plannen aan te laten sluiten bij de behoefte van de stakeholders en zeggenschap over prioriteiten. Het beleidskader moet daarom voldoende ruimte bieden voor eigen inbreng en zeggenschap over prioriteiten. Door gebiedsgericht het participatieproces in te richten kunnen we hierover (verder) in gesprek gaan met onze stakeholders.

1.4 Tussentijdse bijsturing niet mogelijk als monitoring niet goed is ingericht

Als de monitoring niet goed is ingericht kan het lastig zijn om tijdig bij te sturen wanneer interventies en maatregelen niet het gewenste effect hebben. Daarom wordt een dashboard ingericht voor de sociale basis.

6. Financiële gevolgen

Het vaststellen van het beleidskader brengt op dit moment geen financiële consequenties met zich mee. Een aantal deelambities wordt nog uitgewerkt. De nadere uitwerkingen worden met aparte besluitvorming aan u voorgelegd. De financiële gevolgen zullen daarin worden meegenomen zodat een separate afweging kan worden gemaakt.

7. Vervolgtraject besluitvorming, uitvoering en evaluatie

Na vaststelling van dit beleidskader door de raad, wordt het startdocument "Ontmoeten" in juni ter vaststelling aan de raad voorgelegd. De nieuwe subsidieregelingen voor de vrijwillige inzet worden net als de subsidieregeling voor de vrij toegankelijke dagbesteding in het tweede kwartaal aan het college ter vaststelling voorgelegd. Na vaststelling van dit beleidskader door de raad wordt tevens de volgende stap gezet met betrekking tot het participatieproces. De raad zal daarover regelmatig worden geïnformeerd. Over de voortgang met betrekking tot alle (deel) ambities uit het beleidskader wordt de raad via de reguliere P&C cyclus geïnformeerd.

8. Communicatie

Van het beleidskader: "Sociale Basis" wordt een publieksversie gemaakt. De raad ontvangt deze publieksversie ter informatie.